Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

16.09.2026. Nr. 1-5/196

Uz 03.09.2026 CACA-26-43-nd

Rīgas valstspilsētas pašvaldības
Centrālās administrācijas
Civilās aizsardzības pārvaldei
CA.cap@riga.lv

Par ārpusģimenes aprūpes bērnu iesaisti civilās aizsardzības praktiskajās mācībās

Tiesībsarga birojā ir izskatīts Rīgas valstspilsētas pašvaldības Centrālās administrācijas Civilās aizsardzības pārvaldes iesniegums (reģistrēts 2026. gada 3. septembrī ar Nr. 445) par Rīgas valstspilsētas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra "Ziemeļi" audzēkņu iesaisti civilās aizsardzības praktiskajās mācībās "Namejs 2026".

Tiesībsardze atbalsta bērnu un jauniešu vecumam atbilstošu iesaisti civilās aizsardzības pasākumos, kas var veicināt viņu izpratni par rīcību apdraudējuma gadījumā un praktisku iemaņu veidošanos drošai un pārdomātai rīcībai ārkārtas situācijās. Bērnu tiesību aizsardzības likuma 4. panta 5. punkts kā vienu no bērna tiesību aizsardzības mērķiem nosaka bērna drošību, kā arī viņa veselības un dzīvības maksimālu aizsardzību, tostarp bruņotu konfliktu, ugunsgrēku un citu ārkārtas situāciju laikā. Šā mērķa efektīva īstenošana ietver ne vien bērna aizsardzību apdraudējuma iestāšanās brīdī, bet arī savlaicīgu bērna sagatavošanu atbilstošai rīcībai šādās situācijās. Praktiskas civilās aizsardzības mācības, ja tās tiek organizētas bērna vecumam atbilstošā un emocionāli drošā veidā, var būt viens no līdzekļiem šādu zināšanu un prasmju veidošanai.

Apstāklis, ka bērns atrodas ārpusģimenes aprūpē, nemaina viņam piemērojamo bērnu tiesību aizsardzības standartu. Uz bērniem ārpusģimenes aprūpē attiecībā uz dalību šāda veida pasākumos attiecināmi tādi paši bērna tiesību, drošības, informēšanas un pārstāvības nosacījumi kā uz citiem bērniem. Ārpusģimenes aprūpes statuss pats par sevi nevar būt pamats bērna iesaistīšanai mācībās

bez tādas bērna un viņa likumiskā pārstāvja informēšanas vai piekrišanas, kāda attiecīgajos apstākļos būtu nepieciešama jebkuram citam bērnam.

Bērniem, kuri ievietoti ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, aizbildņa pienākumus pilda šīs institūcijas vadītājs.[1] Ņemot vērā, ka plānotās mācības tiek organizētas sadarbībā ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un ietver evakuācijas simulāciju, kas ir paaugstināta riska un atbildības pasākums, ir nepieciešama bērna likumiskā pārstāvja, proti, Rīgas Bērnu, jauniešu un ģimeņu sociālā atbalsta centra direktora rakstveida piekrišana katra bērna dalībai.

Papildu nosacījumi bērna tiesību nodrošināšanai

Plānojot bērnu dalību mācībās, papildus likumiskā pārstāvja rakstveida piekrišanai un informēšanai, ir jāievēro nosacījumi, kas izriet no bērna labāko interešu principa:

1. **Bērna viedoklis:** Ikvienam bērnam, kas ir spējīgs formulēt savu viedokli, jābūt tiesībām brīvi to paust visos jautājumos, kas viņu skar, turklāt bērna viedoklim jāpievērš pienācīga uzmanība atbilstoši bērna vecumam un brieduma pakāpei (ANO Bērnu tiesību konvencijas 12. pants). Pirms bērna iesaistes mācībās viņš ir jāinformē viņa vecumam un briedumam atbilstošā veidā par plānoto pasākumu, tā mērķiem, norisi un drošības pasākumiem.

2. **Drošības un labklājības nodrošināšana:** Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72. panta pirmajā daļā noteikts, ka bērnu aprūpes, izglītības un veselības aprūpes iestādēs, kur uzturas bērni, kā arī citās vietās organizētos pasākumos, kuros piedalās bērni, iestādes vadītājs, darba devējs, darbinieks, pasākuma organizators un citas pantā minētās personas ir atbildīgas par bērna dzīvības, veselības un drošības aizsardzību un bērna tiesību ievērošanu. Tas nozīmē, ka mācību organizatoriem ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu bērnu fizisko un emocionālo drošību visā pasākuma laikā.

3. Individuālo vajadzību ievērošana: Jāņem vērā bērnu individuālās vajadzības, veselības stāvoklis un emocionālā noturība. Bērniem ārpusģimenes aprūpē var būt īpašas vajadzības vai traumatiska pieredze, tādēļ ir nepieciešama īpaši iejūtīga un atbalstoša pieeja. Iespējams, jānodrošina papildu pavadošais personāls, lai sniegtu bērniem nepieciešamo atbalstu.

[1] Bāriņtiesu likums, 35. panta otrā daļa.

4. Pasākuma samērīgums: Plānojot bērnu iesaisti mācībās, to norisei, tostarp ilgumam, norises laikam un paredzamajai fiziskajai un emocionālajai slodzei, jābūt atbilstošai bērnu vecumam, attīstībai un spējām. Mācības nedrīkst apdraudēt bērnu veselību, drošību vai citas būtiskas intereses, kā arī nesamērīgi ierobežot viņu tiesības uz atpūtu (Bērnu tiesību aizsardzības likuma 4. panta 5. punkts un 16. pants).

Noslēdzot atkārtoti uzsveru, ka Rīgas Bērnu, jauniešu un ģimeņu sociālā atbalsta centra struktūrvienības "Ziemeļi" audzēkņu iesaiste civilās aizsardzības praktiskajās mācībās ir ne vien pieļaujama, bet arī atbalstāma, jo tā var sekmēt bērnu izpratni par rīcību apdraudējuma gadījumā un veidot praktiskas drošības iemaņas. Vienlaikus bērnu dalība organizējama, ievērojot iepriekš minētos nosacījumus, tostarp nodrošinot bērna likumiskā pārstāvja iepriekšēju informēšanu un piekrišanu, paša bērna vecumam un briedumam atbilstošu informēšanu un līdzdalību, kā arī individuālo vajadzību un emocionālās drošības izvērtējumu.

Ar cieņu

Bērnu tiesību nodaļas vadītāja Laila Grāvere